

POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

Miljenko Javorović*

SAŽETAK Ovaj članak obrađuje porez na dohodak kao neposredni (izravni) porez u poreznom sustavu Republike Hrvatske kojim su obuhvaćeni fizičke osobe, obveznici poreza na dohodak. Definiranje i pojašnjenje vrste dohotka s obzirom na izvor dohotka i to: dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja, drugi dohodak, te metodologija utvrđivanja porezne obveze i poreznih stopa i utvrđivanje poreznog razdoblja.

Navedeni su primici koji se ne smatraju dohotkom, što je to porezni gubitak te osobni odbitak kao neoporezivi dio dohotka.

KLJUČNE RIJEČI: *porez na dohodak, fizičke osobe, vrste dohotka, porezna obveza, porezna stopa, osobni odbitak, porezni gubitak*

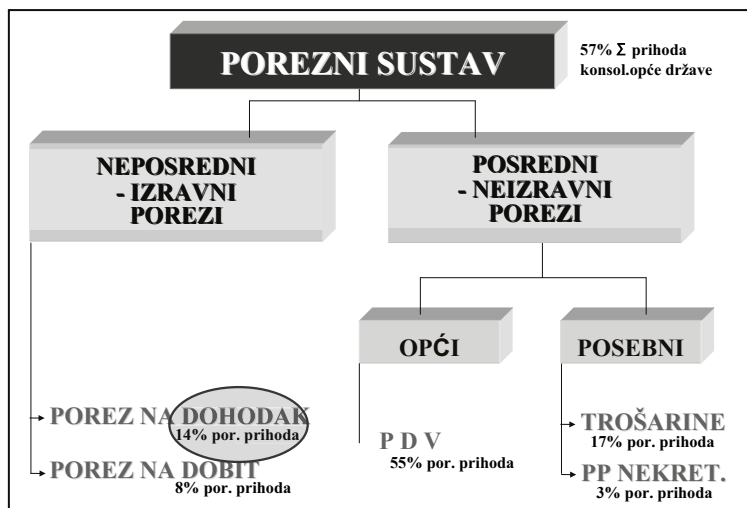
JEL: K34, H24, H30

1. POREZ NA DOHODAK – POJAM I SADRŽAJNO ODREĐENJE

Porez na dohodak neposredni je porez čija je izdašnost 14 % poreznih prihoda konsolidirane opće države. Segment neposrednih poreza kojim su obuhvaćene fizičke osobe kao porezni obveznici jest porez na dohodak. Porez na dohodak pojavni oblik je instrumenata unutarnje privredne intervencije s obilježjima neposrednog oporezivanja jer je porezni obveznik tj. osoba koja ga je dužna na propisani način obračunati i platiti državi ujedno i osoba koja ga izravno plaća iz svoje ekonomske snage bez mogućnosti legalne porezne evazije. Porezni obveznik stvarno trpi tu poreznu incidenciju izravno plaćajući porez kao neposredni porezni dužnik prema državi.

Formalno-pravno promatrano, postoje dva različita porezna oblika kod neposrednih poreza i to: porez na dohodak i porez na dobit. Međutim, prema predmetu oporezivanja suštinski se oni međusobno ne razlikuju i to zbog toga što se dohodak i dobit ne razlikuju sadržajno. Dohodak i dobit razlikuju se samo po načinu mjerenja i to kratkoročno. Kratkoročne razlike između dohotka i dobiti posljedica su različitog načina mjerenja, odnosno primjene različitih osnovnih pravila priznanja – iskazivanja. Novčana osnova je osnovno pravilo priznavanja financijskih učinaka elemenata za utvrđivanje i oporezivanje dohotka.

* Visoko učilište EFFECTUS – visoka škola za financije i pravo, Trg J. F. Kennedy 2, 10000 Zagreb, Hrvatska, mjavorovic@vsfp.eu

Izvor: autor

Puni nastanak događaja osnovno je pravilo priznavanja financijskih učinaka elemenata za utvrđivanje i oporezivanje dobiti. Ova dva različita pravila priznanja promatrana kratkoročno tj. prema poreznim razdobljima, stvaraju vrijednosne razlike između dohotka i dobiti koje proizlaze iz vremenske razlike između ostvarenja realne (nenovčane) i novčane promjene. Te razlike između dohotka i dobiti mogu biti i znatne, pa onda mogu biti znatno različite obveze poreza na dohodak u odnosu na dobit. Međutim, dugoročno promatrano te razlike se neutraliziraju i dohodak se izjednačava s dobiti i obrnuto, pa se tako dugoročno poništavaju i razlike u visini obveze poreza na dohodak u odnosu na dobit stvorene različitim pravilima kratkoročnog vrednovanja poreznih osnovica. Ovo izjednačavanje dokaz je više u prilog tezi da se dohodak i dobit suštinski ne razlikuju.

To da se dohodak i dobit suštinski ne razlikuju može se zaključiti i iz položaja poreznog obveznika u našem sustavu neposrednih poreza gdje fizička osoba koja je načelno obveznik poreza na dohodak može biti i obveznik poreza na dobit, a pravna osoba kao obveznik poreza na dobit ne može formalno postati obveznikom poreza na dohodak. Fizička osoba prema zakonu je određena kao obveznik plaćanja poreza na dohodak. To zakonsko određenje poreznog položaja fizičke osobe u sustavu neposrednih poreza sadržano je u čl. 2 st. 1. Zakona o porezu na dohodak prema kojemu „porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak“. Pravna osoba nije niti može postati obveznikom poreza na dohodak čak kad bi se to i željelo. To se zaključuje posredno iz sadržaja odredbi o poreznom obvezniku, a izravno iz temeljne odredbe o primicima koji se ne smatraju dohotkom u čl. 9. stavak 5. Zakona o porezu na dohodak koji glasi: „Dohotkom se (...) ne smatraju primici koji se ostvaruju u okviru djelatnosti koja se oporezuje prema Zakonu o porezu na dobit.“ Zakonsko određenje poreznog položaja pravne osobe u sustavu neposrednih poreza sadržano je u čl. 2 st. 1. Zakona o porezu na dobit prema kojemu „porezni obveznik je trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi“. U definiciji poreznog obveznika prema

važecem Zakonu navodi se fizička osoba, za razliku od prethodnog Zakonu o porezu na dobit u kojemu se fizička osoba nije uopće spominjala kao porezni obveznik. Fizičke osobe definirane su kao porezni obveznici jer to prisilno i postajanju ispunjenjem propisanih kriterija (ukupni prihod prethodne godine veći od tri milijuna kuna ili ako ispunjavaju dva od sljedećih uvjeta: dugotrajna imovina u vrijednosti većoj od dva milijuna kuna ili dohodak prethodne godine veći od 400.000 kuna ili prosječni broj radnika u prethodnoj godini veći od 15) ili to postaju fakultativno (prema vlastitom izboru).

2. POREZNI OBVEZNIK

Obveznici su poreza na dohodak:

- fizička osoba koja ostvaruje dohodak – dohodak može ostvarivati i više fizičkih osoba zajednički, primjerice kao supoduzetnici zajedničkim obavljanjem samostalne djelatnosti ili kao supoduzetnici/suvlasnici zajedničkim ostvarivanjem dohotka od imovine i imovinskih prava. U tim slučajevima porezni obveznik odnosno svaka fizička osoba zasebno plaća porez na dohodak na dio zajedničkog dohotka koji joj pripada (u pravilu na osnovi sklopljenog ugovora).
- nasljednik – za sve porezne obveze koje proistječu iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Istodobno je nasljednik i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka.

Obveznici poreza na dohodak mogu biti:

- rezident – fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlena je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.
- nerezident – fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama tuzemnog zakona.

3. DOHODAK, POREZNA OSNOVICA I POREZNE STOPE

Izvori dohotka su u primicima od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i u drugim primicima.

Ovisno o izvoru, vrste dohotka su:

- 1) dohodak od nesamostalnog rada,
- 2) dohodak od samostalne djelatnosti,
- 3) dohodak od imovine i imovinskih prava
- 4) dohodak od kapitala
- 5) dohodak od osiguranja
- 6) drugi dohodak.

Metodologija utvrđivanja porezne obveze:

$$\begin{aligned} & \text{PRIMICI} \\ - & \text{IZDACI} \\ = & \text{DOHODAK} \\ - & \text{OSOBNI ODBITAK} \\ - & \text{POREZNI GUBITAK} \\ = & \text{POREZNA OSNOVICA} \\ \times & \text{POREZNE STOPE} \\ = & \text{POREZ NA DOHODAK} \\ \times & \text{stopa prireza} \\ = & \text{PRIREZ porazu na doh.} \end{aligned}$$

Dohodak je razlika između primitaka ostvarenih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju.

$$\begin{aligned} & \text{PRIMICI} \\ - & \text{IZDACI} \\ = & \text{DOHODAK} \end{aligned}$$

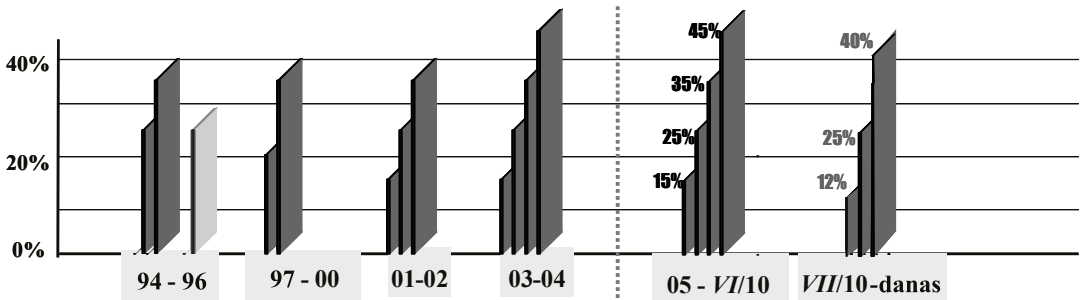
Primici i izdaci utvrđuju se primjenom načela „blagajne”. Ovo načelo definira pravilo priznavanja (računovodstvenu osnovu) prema kojemu je primitak ostvaren onda kada je naplaćen, a izdatak je nastao onda kada je plaćen.

Porezna je **osnovica** dohodak umanjen za neoporezivi dio dohotka (osobni odbitak) i umanjen za porezni gubitak.

$$\begin{aligned} & \text{DOHODAK} \\ - & \text{OSOBNI ODBITAK} \\ - & \text{POREZNI GUBITAK} \\ = & \text{POREZNA OSNOVICA} \end{aligned}$$

Porezne su **stope** diferencirane: 12 %, 25 % i 40 % ovisno o veličini razreda porezne osnovice. Porez na dohodak zbog toga je progresivni porezni oblik.

Nominalne stope poreza na dohodak od 1994. do danas

Izvor: povijesni podatci, obrada autor

4. POREZNO RAZDOBLJE

Prema članku 7. Zakona, porez na dohodak utvrđuje se za kalendarsku godinu (porezno razdoblje). Porezno razdoblje može biti i kraće i to ako je u tijeku kalendarske godine rezident promijenio status u nerezidenta i obratno te ako je porezni obveznik tijekom godine rođen ili je preminuo.

5. PRIMICI KOJI SE NE SMATRAJU DOHOTKOM ILI OPOREZIVIM DOHOTKOM

Primici koji se ne smatraju dohotkom i ne podliježu oporezivanju su:

- izravne uplate premije osiguranja za dokup dijela doživotne mirovine
- obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja
- državne nagrade i nagrade koje dodjeljuje JLRS
- darovanja za zdravstvene potrebe
- primanja za koja fizičke osobe ne pružaju tržišne protuusluge (socijalne potpore po posebnim propisima, nasljedstva i darovi, primici od otuđenja osobne imovine, oštete, dodaci uz mirovinu koje isplaćuje JLRS i sl.)
- primici po osnovi osiguranja stvari, života i imovine ako su premije bile porezno priznati izdatak
- primici po posebnim propisima: (potpore zbog zbrinjavanja ratnih invalida i članova obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domo-vinskog rata, socijalne potpore, doplatak za djecu i novčani primici za opremu no-vorođenog djeteta. primici osoba s invaliditetom (osim plaća i mirovina), potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog elementarnih nepogoda)
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događaja
- nasljedstva i darovi

- primici od otuđenja osobne imovine
- odštete koje nisu u svezi s gospodarstvenom djelatnošću
- primici ostvareni na nagradnim natjecanjima ili natjecanjima, raspisanim pod jednakim uvjetima uz mogućnost sudjelovanja svih osoba i igrama na sreću prema posebnom zakonu
- novčani dodaci uz mirovinu koje umirovljenicima isplaćuju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju svojih općih akata i za koje su sredstva planirana u proračunima tih jedinica
- potpore koje djeci u slučaju smrti roditelja isplaćuju ili daju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju svojih općih akata te pravne i fizičke osobe
- primici po osnovi osiguranja stvari, odgovornosti, života i imovine. (Primici po osnovi životnog osiguranja i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja smatraju se dohotkom ako su premije toga osiguranja bile porezno priznati izdatak.)

Primici koji se smatraju dohotkom, ali su oslobođeni u cijelosti ili do određenog iznosa plaćanja poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak jesu:

- naknade razlike plaće za vrijeme vojne službe u Oružanim snagama Republike Hrvatske
- naknade plaće pripadnicima civilne zaštite i drugim osobama za djelatnost u sklopu civilne zaštite i zaštite od elementarnih nepogoda
- naknade plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti i spriječenosti za rad isplaćena na teret sredstava obveznih osiguranja
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja do propisanog iznosa
- nagrade učenicima i studentima osvojene na natjecanjima u sklopu obrazovnog sustava i organiziranim školskim i sveučilišnim natjecanjima
- primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga, po posebnim propisima, a do propisanog iznosa
- naknade štete zbog posljedica nesreće na radu prema odluci suda ili nagodbi u tijeku sudskog postupka ako je naknada određena u jednokratnom iznosu
- naknade i nagrade koje osuđene osobe primaju za rad u kazneno-popravnim ustanovama i domovima za preodgoj
- primici radnika i fizičkih osoba po osnovi naknada, potpora i nagrada koje im isplaćuje poslodavac i isplatiatelj primitka, odnosno plaće, do propisanih iznosa
- primici po osnovi naknada, potpora i nagrada osoba koje obavljaju samostalne djelatnosti, do propisanih iznosa
- primici po osnovi službenih putovanja fizičkih osoba koje ne ostvaruju primitke po osnovi nesamostalnog rada ili primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak, u neprofitnim organizacijama uz naknadu, a do propisanog iznosa

- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, ukupno do propisanog iznosa
- stipendije studenata za redovno školovanje na višim i visokim školama i fakultetima i poslijediplomanata te poslijedoktoranada za koje su sredstva planirana u državnom proračunu Republike Hrvatske i stipendije koje se isplaćuju, odnosno dodjeljuju iz proračuna Europske unije, uređene posebnim međunarodnim sporazumima i to studentima za redovno školovanje na visokim učilištima
- sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima za njihovo sportsko usavršavanje, do propisanog iznosa
- sindikalne socijalne pomoći koje se isplaćuju iz sredstava sindikalne članarine članovima sindikata
- nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima, do propisanih iznosa
- premije dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svojeg radnika, uz njegov pristanak, tuzemnom dobrovoljnom mirovinskom fondu, koji je registriran u skladu s propisima koji uređuju dobrovoljno mirovinsko osiguranje, do visine 500,00 kuna za svaki mjesec poreznog razdoblja, odnosno ukupno do 6.000,00 kuna godišnje
- stipendije studentima izabranima na javnim natječajima kojima mogu pristupiti svi studenti pod jednakim uvjetima, za redovno školovanje na visokim učilištima koje isplaćuju odnosno dodjeljuju zaklade, fundacije, ustanove i druge institucije registrirane u Republici Hrvatskoj za odgojno-obrazovne ili znanstveno-istraživačke svrhe, koje djeluju u skladu s posebnim propisima, osnovane s namjenom stipendiranja
- primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu do ukupno 12.000,00 kuna godišnje
- novčana pomoć polaznicima stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa
- primici koji se kao bespovratna sredstva isplaćuju iz fondova i programa Europske unije putem tijela akreditiranih u skladu s pravilima Europske unije u Republici Hrvatskoj za provedbu aktivnosti mobilnosti u sklopu programa i fondova Europske unije, a u svrhe obrazovanja i stručnog usavršavanja, u skladu s financijskom uredbom Europske komisije, do propisanih iznosa
- primici u visini razlike između primljenih bespovratnih sredstava isplaćenih iz fondova Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske za provedbu mjere trajne obustave ribolovne aktivnosti uz uništenje plovila i knjigovodstvene vrijednosti tog plovila
- stipendije studenata na poslijediplomskim studijima te primici koji se isplaćuju poslijediplomantima, poslijedoktorandima, istraživačima i znanstvenicima, odnosno iz fondova i programa Europske unije i drugih međunarodnih fondova i programa uređenih posebnim propisima i međunarodnim sporazumima, za pokriće troškova školovanja, usavršavanja i znanstvenih istraživanja, odobrenih na temelju javnih natječaja, vjerodostojnih isprava i do propisanih iznosa.

6. DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA

Dohodak od nesamostalnog rada jest razlika između primitaka po osnovi nesamostalnog rada i izdataka po osnovi nesamostalnog rada nastalih u istom razdoblju.

DOHODAK OD NESAM. RADA = PRIMICI (PLAĆA/ MIROVINA) – PROPISANI IZDACI

Primitke po osnovi nesamostalnog rada možemo podijeliti na dvije osnovne skupine i to:

- plaća
- mirovina

Nadalje, primici po osnovi nesamostalnog rada mogu biti u:

- novcu
- naravi

Primicima po osnovi nesamostalnog rada (**plaćom**) smatraju se:

- 1) svi primici koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos
- 2) poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit
- 3) primici (plaća) fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima
- 4) primici (plaća) članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama
- 5) naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine, prema posebnom propisu.

Izdacima pri utvrđivanju dohotka od nesamostalnog rada smatraju se uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz primitka.

Kod dohotka od nesamostalnog rada *predujem* poreza obračunava, obustavlja i uplaćuje poslodavac i isplatitelj primitka ili plaće odnosno mirovine ili sam porezni obveznik. Predujem poreza na dohodak od nesamostalnog rada u pravilu se obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate prema propisima koji važe na dan isplate.

7. DOHODAK OD SAMOSTALNE DJELATNOSTI

Samostalnim djelatnostima smatraju se:

- 1) Obrt i s obrtom izjednačenim djelatnostima (obrtničkim djelatnostima), u smislu ovoga Zakona, smatraju se:
  - djelatnosti u smislu članka 1. Zakona o obrtu i sve druge posebno navedene gospodarstvene djelatnosti
  - ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u sklopu obrtničke djelatnosti ili djelatnosti slobodnog zanimanja iz stavka 2. ovoga članka.

- 2) Djelatnostima slobodnih zanimanja smatraju se profesionalne djelatnosti fizičkih osoba koje su po toj osnovi obvezno osigurane prema propisima koji uređuju obvezna osiguranja, odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar poreznih obveznika poreza na dohodak. Djelatnostima slobodnih zanimanja osobito se smatraju:
  - samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinarara, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika i druge slične djelatnosti
  - samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti
  - samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti
  - samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša.
- 3) Djelatnost poljoprivrede i šumarstva obuhvaća korištenje prirodnih bogatstava zemlje i prodaju, odnosno zamjenu od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u nepretrađenom stanju. Fizičke osobe su po osnovi djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ako su po toj osnovi obveznici poreza na dodanu vrijednost prema posebnom zakonu, ako po toj osnovi u poreznom razdoblju ostvare ukupni godišnji primitak veći od 35 posto iznosa propisanog za obvezni ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost te ako ostvaruju poticaje na način i pod uvjetima propisanim posebnim zakonima

Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se:

- 1) dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti
- 2) dohodak od slobodnih zanimanja
- 3) dohodak od poljoprivrede i šumarstva.

Dohodak od samostalne djelatnosti određuje se kao *razlika između poslovnih primitaka i poslovnih izdataka* nastalih u poreznom razdoblju, a utvrđuje se na temelju propisanih poslovnih knjiga.

Prilikom ostvarenja dohotka od samostalne djelatnosti plaća se mjesečni predujam poreza prema rješenju Porezne uprave nadležne prema mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta poreznog obveznika. Porezni obveznik predujam poreza plaća mjesečno do posljednjeg dana u mjesecu za prethodni mjesec. Porezni obveznik koji istom započinje s obavljanjem samostalne djelatnosti oslobođen je plaćanja predujmova poreza na dohodak do podnošenja prve godišnje porezne prijave odnosno do izdavanja rješenja o plaćanju predujma poreza na dohodak u povodu podnesene godišnje porezne prijave.

8. DOHODAK OD IMOVINE I IMOVINSKIH PRAVA

Fizičke osobe imovinu ili štede ili troše. Potrošnja imovine može biti u funkciji obavljanja djelatnosti radi efektuiranja dodatnih koristi (proizvodno-poslovna potrošnja) ili u funkciji zadovoljavanja njihovih osobnih potreba (neproizvodna tzv. krajnja potrošnja).

Prema propisima o oporezivanju dohotka, **imovina fizičkih osoba kao izvor ekonomske snage nije oporeziva. Oporeziv je samo pozitivni učinak upotrebe te imovine** u namjeri za povećanjem ekonomske snage njezina vlasnika koji zovemo dohodak. **Preciznije rečeno, oporeziva je samo tržišno ostvarena korist i to od nekretnina, pokretnih stvari i imovinskih prava. Korisni učinci iz transakcija s novčanom odnosno financijskom imovinom samim Zakonom o porezu na dohodak izuzeti su od oporezivanja ili su oporezivi kao dohodak od kapitala. Tržišna korisnost imovine**, prema Zakonu o porezu na dohodak, postiže se **iznajmljivanjem i otuđenjem**. Prema tome, **predmet oporezivanja** kod dohotka od imovine načelno obuhvaća:

- dohodak ostvaren otuđenjem imovine
- dohodak ostvaren njezinim iznajmljivanjem odnosno vremenski ograničenim ustupanjem.

Dohodak od imovine i imovinskih prava jest razlika između primitaka koje je porezni obveznik ostvario od imovine i imovinskih prava i izdataka koje je taj isti porezni obveznik imao u poreznom razdoblju vezano za tako ostvarene primitke. Kod otuđenja nekretnina ili imovinskih prava, dohodak čini razlika između primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti nekretnine ili imovinskog prava koje se otuđuje i nabavne vrijednosti uvećane za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda. Kod otuđenja više od tri nekretnine u razdoblju od pet godina, dohodak čini razlika između ukupnog iznosa primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti nekretnina ili imovinskih prava koji se otuđuju u razdoblju od pet godina i njihove nabavne vrijednosti uvećane za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda te za troškove ulaganja za koje porezni obveznik posjeduje vjerodostojne isprave.

Primicima od imovine i imovinskih prava smatraju se primici ostvareni od:

- davanja u najam ili zakup nekretnina i pokretnina u svojem vlasništvu i/ili suvlasništvu (bez obzira na njihovu veličinu, količinu i/ili broj)
- iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova (porez na dohodak plaća se u pravilu u paušalnom iznosu)
- vremenski ograničenog ustupa imovinskih prava – autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava
- otuđenja nekretnina i imovinskih prava.

Izdaci od imovine i imovinskih prava jesu:

- u slučaju ostvarenja dohotka od imovine na osnovi najma ili zakupa pokretnina i nekretnina priznaju se izdaci u visini 30 % od ostvarene najamnine ili zakupnine.
- u slučaju dohotka ostvarenog otuđenjem nekretnine i imovinskih prava, kao izdaci priznaju se troškovi nastali prilikom otuđenja.

Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava ne oporezuje se ako je:

- otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji te između razvedenih bračnih drugova
- otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka
- otuđenje u neposrednoj svezi s nasljeđivanjem nekretnina i imovinskih prava

- nekretnina služila za stanovanje poreznom obvezniku ili uzdržavanim članovima njegove uže obitelji
- nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon tri godine od dana nabave. Iznimno, dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava oporezuje se ako je otuđeno (prodaja, zamjena i drugi prijenos) više od tri nekretnine iste vrste ili više od tri imovinska prava iste vrste u razdoblju od pet godina, osim ako se nekretnine izvlaćuju na temelju posebnog zakona te ako se otuđuju zemljišta čija je pojedinačna površina do 250 m², a ukupno do 1000 m². Ako se otuđuje zgrada s više stanova ili poslovnih prostora ili građevinsko zemljište ili više zemljišnih čestica, jednom nekretninom smatra se svaki stan, poslovni prostor, gradilište ili zemljišna čestica.

Predujam poreza na dohodak od imovine i imovinskih prava plaća se:

- a) U slučaju utvrđivanja dohotka od imovine ostvarenog od najamnine i zakupnine, osim dohotka ostvarenog iznajmljivanjem stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranjem kampova koji podliježu plaćanju paušalnog poreza, predujmovi poreza plaćaju se prema rješenju Porezne uprave. Predujam poreza na dohodak porezni obveznik plaća po stopi od 12 % na poreznu osnovicu – iznos zakupnine ili najamnine umanjen za 30 % porezno priznatih izdataka.
- b) Predujam poreza na dohodak od imovinskih prava obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatelji primitka u obliku poreza po odbitku istodobno s isplatom primitka po stopi od 25 %.
- c) Predujam poreza na dohodak ostvaren otuđenjem nekretnina i imovinskih prava plaćaju porezni obveznici u roku od 15 dana od dana dostave rješenja Porezne uprave o utvrđenom predujmu poreza na dohodak. Plaća se jednokratno na ostvareni primitak u visini od 25 % na utvrđenu poreznu osnovicu – razliku između primitaka utvrđenih prema tržišnoj vrijednosti nekretnine i imovinskih prava i njihove nabavne vrijednosti uvećane za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda, bez priznavanja osobnih odbitaka.

Promjena načina utvrđivanja dohotka od imovine i njegovo oporezivanje

Porezni obveznik koji dohodak od imovine ostvaruje izdavanjem u najam ili zakup nekretnina i pokretnina, iznajmljivanjem stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranjem kampova, a obveznik je poreza na dodanu vrijednost prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost ili po osnovi obavljenih usluga od te imovine, koje su oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost, u poreznom razdoblju ostvaruje ukupne primitke veće od iznosa propisanog za obvezni ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost, utvrđuje dohodak od imovine na način propisan za samostalne djelatnosti. Ako nije obveznik poreza na dodanu vrijednost, može na vlastiti zahtjev utvrđivati dohodak od imovine na način propisan za samostalne djelatnosti.

U slučajevima kada se dohodak od imovine utvrđuje na način propisan za samostalne djelatnosti, porezni obveznik može plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak.

9. DOHODAK OD KAPITALA

Dohotkom od kapitala smatraju se sljedeći primici:

- primici po osnovi kamata
- primici po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja
- primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu
- primici u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica
- kapitalni dobiti.

Pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju se izdaci.

Dohodak od kapitala ne utvrđuje se po osnovi dividendi i udjela u dobiti, ako su dividende i ti udjeli iskorišteni za uvećanje temeljnog kapitala društva.

Kamate koje ne podliježu oporezivanju su:

- 1) zatezne kamate
- 2) naplaćene kamate po sudskim rješenjima i rješenjima tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave
- 3) kamate na pozitivno stanje na žiroračunu, tekućem i deviznom računu koje su ostvarene od banaka, štedionica i drugih financijskih institucija i to najviše u visini koju ti isplataljci plaćaju za pologe po viđenju. Navedeno izuzeće se primjenjuje ako je kamata za pologe po viđenju manja od najmanje kamate za oročenu štednju, odnosno ako iznosi najviše do 0,5 % godišnje
- 4) primici od kamata ostvarenih ulaganjem u obveznice, neovisno o izdavatelju i vrsti obveznica
- 5) primici po osnovi prinosa na životno osiguranje s obilježjem štednje (isplaćena naknada iznad uplaćenih premija osiguranja) i prinosa po osnovi dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka čini razlika između ugovorene prodajne cijene odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje se ako je otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji, između razvedenih bračnih drugova ako je otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka, nasljeđivanjem financijske imovine te u slučaju ako je financijska imovina otuđena nakon tri godine od dana nabave odnosno stjecanja te imovine.

Predujam poreza na dohodak od kapitala, obustavljaju i uplaćuju isplataljci istodobno s isplatom primitka, kao porez po odbitku, bez priznavanja osobnog odbitka, po poreznoj stopi kako slijedi:

- za dohodak od kapitala po osnovi kamata, porezna stopa je 12 %
- za dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, porezna stopa je 40 %
- za dohodak od kapitala od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu, porezna stopa je 12 %

- za dohodak od kapitala u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica, porezna stopa je 25 %
- za dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, porezna stopa je 12 %.

10. DOHODAK OD OSIGURANJA

Dohotkom od osiguranja smatraju se primici u visini uplaćenih i porezno priznatih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a u slučaju otkupa polica životnog i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja ili prestanka osiguranja, dohotkom se smatra iznos primitka ako je manji od uplaćenih premija osiguranja. Izdaci po osnovi uplaćenih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja porezno su priznati izdaci samo u slučaju ako je osigurano kasnije (naknadno) oporezivanje isplaćene svote osiguranja (neovisno radi li se o jednokratno isplaćenoj svoti ili svotama koje se isplaćuju, primjerice, doživotno). Od isplaćene svote osiguranja, a do visine uplaćenih premija osiguranja **ako su od 1. srpnja 2001. ili kasnije** bile porezno priznati izdatak i u poreznim razdobljima umanjivale ostvarene primitke poreznog obveznika rezidenta (korištena porezna olakšica), utvrđuje se dohodak od osiguranja te isplatelj (osiguravatelj), istodobno s isplatom primitka, prema članku 52. Zakona ima obvezu obračuna i uplate predujma poreza na dohodak od osiguranja po stopi od 12 % i možebitnog prireza ako je propisan odlukom grada/općine u kojoj porezni obveznik ima prebivalište / uobičajeno boravište, bez priznavanja osobnog odbitka iz članka 36. i/ili 54. Zakona.

11. DRUGI DOHODAK

Drugi dohodak je svaki dohodak koji nije ostvaren po osnovi nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja.

Drugi dohodak određuje se kao razlika između propisanih primitaka i porezno priznatih izdataka.

Primicima od kojih se utvrđuje drugi dohodak smatraju se primici koji nisu ostvareni po osnovi nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja.

Primici koji se osobito smatraju drugim dohotkom jesu:

- primici po osnovi djelatnosti članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, vijeća i drugih njima odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba, članova povjerenstava i odbora koje imaju ta tijela i sudaca porotnika koji nemaju svojstvo djelatnika u sudu
- primici članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pod uvjetom da se tako ostvareni primici ne isplaćuju na osnovi posebnih propisa koji uređuju prava na plaću i po osnovi kojih su te osobe osigurane

- primici po osnovi djelatnosti novinara, umjetnika i sportaša pod uvjetom da te primitke porezni obveznik ne ostvaruje po osnovi radnog odnosa jer u tome slučaju je riječ o dohotku od nesamostalnog rada odnosno samostalne djelatnosti
- autorske naknade isplaćene prema posebnom zakonu kojim se uređuju autorska i srodna prava
- primici po osnovi djelatnosti trgovačkih putnika, agenata, akvizitera, sportskih sudaca i delegata, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika, konzultanata, sudskih vještaka te druge slične djelatnosti, pod uvjetom da te primitke porezni obveznik ne ostvaruje po osnovi radnog odnosa (tada je riječ o dohotku od nesamostalnog rada) odnosno samostalne djelatnosti (tada je riječ o dohotku od samostalne djelatnosti)
- primici u naravi – korištenje zgrada i njihovih dijelova, garaža, odmarališta i kuća za odmor, prijevoznih sredstava, korištenje kredita s kamatnom stopom nižom od 3 %, primici po osnovi naknada i nagrada za rad u dionicama (ako se po toj osnovi ne utvrđuje dohodak od kapitala), te svi ostali primici i pogodnosti koje isplattelji primitaka daju fizičkim osobama koje nisu njihovi radnici odnosno osobama koje ne ostvaruju dohodak od nesamostalnog rada
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja u iznosu višem od 1.600,00 kuna mjesečno
- primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga u iznosu višem od 50.000,00 kuna godišnje
- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima u iznosu višem od 1.600,00 kuna mjesečno
- stipendije studentima na sveučilištima u tuzemstvu u iznosu višem od 4.000,00 kuna mjesečno, koje se dodjeljuju studentima za izvrsna postignuća u znanju i u ocjenama na sveučilištima, a koji su za dodjelu stipendija izabrani na javnim natječajima kojima mogu pristupiti svi studenti pod jednakim uvjetima
- sportske stipendije koje se isplaćuju sportašima za njihovo sportsko usavršavanje u iznosu višem od 1.600,00 kuna mjesečno
- nagrade za sportska ostvarenja u iznosu višem od 20.000,00 kuna godišnje, a koje su dodijeljene prema posebnim propisima
- naknade koje se isplaćuju sportašima amaterima u iznosu višem od 1.600,00 kuna mjesečno
- primici koje ostvare nerezidenti po osnovi obavljanja umjetničke, artistske, zabavne, sportske, književne i likovne djelatnosti te djelatnosti u svezi s tiskom, radijom, televizijom i zabavnim priredbama
- primitak po osnovi povrata doprinosa – iznos vraćenog doprinosa iz osnovice za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, a koji je, za određeno razdoblje obračuna doprinosa, obračunan i uplaćen iz iznosa koji prelazi iznos najviše godišnje osnovice prema Zakonu o doprinosima.
- primitak utvrđen kao razlika između vrijednosti stečene imovine i dokazane visine sredstava za njezino stjecanje
- ostali posebno navedeni primici koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe (obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak koji

obavljaju samostalne djelatnosti) i drugi isplataljevi i davatelji, a nisu primici koji se ne smatraju dohotkom, nisu primici na koje se ne plaća porez na dohodak i ne smatraju se primicima određenim po osnovi nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja.

Ostalim posebno nenavedenim primicima od kojih se utvrđuje drugi dohodak osobito se smatraju:

- primici od rada po osnovi ugovora o djelu ako ih ostvaruju fizičke osobe od isplataljeva – pravne ili fizičke osobe, koje obavljaju samostalnu djelatnost, a s kojima nemaju zasnovan radni odnos
- prigodni darovi u novcu ili u naravi koje poslodavci isplaćuju ili daju svojim bivšim radnicima, neovisno o njihovu sadašnjem statusu, pod uvjetom da se ne isplaćuju po osnovi prava koje je ostvareno temeljem rada u vrijeme trajanja radnog odnosa (možebitne zakašnjele isplate koje je poslodavac bio obvezan isplatiti) ili u godini u kojoj je radni odnos prestao, a pravo je ostvareno, jer u tome slučaju od tih primitaka utvrđuje se dohodak od nesamostalnog rada
- primici od djelatnosti koje porezni obveznik ostvari od fizičke osobe koja ne obavlja samostalnu djelatnost odnosno djelatnost od koje se dohodak utvrđuje na način propisan za samostalnu djelatnost
- primici koje ostvaruju radnici tuzemnog društva realizacijom prava iz opcijskog ugovora sklopljenog s povezanim društvom u tuzemstvu ili u inozemstvu
- primici fizičkih osoba građana kod kojih se u postupku nadzora utvrdi da obavljaju djelatnost iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i po toj osnovi ostvaruju primitke, a nemaju odobrenje nadležnog ureda za pružanje navedenih usluga i dohodak ne utvrđuju na način propisan za samostalnu djelatnost na temelju propisanih poslovnih knjiga.

Prilikom utvrđivanja drugog dohotka, izdacima se smatraju sljedeći iznosi:

- uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz primitaka prema posebnim propisima
- 30 % porezno priznatih izdataka u slučaju dohotka ostvarenog od:
  - 1) autorskih naknada isplaćenih prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima, uključujući i naknade za isporučeno umjetničko djelo osobama koje obavljaju umjetničku i kulturnu djelatnost
  - 2) profesionalnih djelatnosti novinara, umjetnika i sportaša koji su osigurani po toj osnovi te doprinose za obvezna osiguranja plaćaju prema rješenju
  - 3) primitaka nerezidenata za obavljanje umjetničke, artistske, zabavne, sportske, književne i likovne djelatnosti te djelatnosti u svezi s tiskom, radijem i televizijom te zabavnim priredbama.

Predujam poreza na dohodak od drugog dohotka obračunavaju, obustavljaju i isplaćuju isplataljevi prilikom svake isplate primitaka, bez priznavanja propisanih osobnih odbitaka po stopi od 25 % za sve oblike drugog dohotka, osim za drugi dohodak po osnovi povrata doprinosa – po stopi od 40 %, te za drugi dohodak po osnovi razlike između vrijednosti stečene imovine i dokazane visine sredstava za njezino stjecanje – po stopi od 40 %.

12. POREZNI GUBITAK

Porezni gubitak je manjak primitaka odnosno iznos za koji su izdaci veći od primitaka. Porezni gubitak može se utvrditi po osnovi obavljanja samostalnih djelatnosti, odnosno na temelju poslovnih knjiga. Može se nadoknaditi (odbiti) samo od dohotka po osnovi kojega je i utvrđen i to tako što se prenosi i nadoknađuje umanjnjem dohotka po osnovi kojega je utvrđen u sljedećih pet poreznih razdoblja. Preneseni se gubici nadoknađuju prema redoslijedu njihova nastanka.

13. NEOPOREZIVI DIO DOHOTKA – OSOBNI ODBITAK

Neoporezivi dio dohotka je osobni odbitak. Sastoji se od osnovnog osobnog odbitka i od dodataka. Osnovni osobni odbitak iznosi 2.600,00 kuna mjesečno. Iznimno, umirovljenicima je najmanje 2.600,00 kuna, a najviše 3.800,00 kuna mjesečno.

Osobni odbitak može se uvećati u visini:

- 1) 0,5 osnovnoga osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji te bivšega bračnog druga za kojeg plaćaju alimentaciju
- 2) za uzdržavanu djecu: 0,5 osnovnoga osobnog odbitka za prvo dijete, 0,7 za drugo, 1,0 za treće, 1,4 za četvrto, 1,9 za peto, a za svako daljnje dijete faktor osnovnoga osobnog odbitka progresivno se uvećava i to za 0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0... više u odnosu prema faktoru osnovnoga osobnog odbitka za prethodno dijete
- 3) 0,3 osnovnoga osobnog odbitka za por. obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete ako su osobe s invaliditetom
- 4) 1,0 osnovnoga osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi sto posto i/ili koji zbog invalidnosti imaju na temelju posebnih propisa pravo na doplatak za pomoć i njegu
- 5) darovanja dana u tuzemstvu u naravi i u novcu doznačenim na žiroračun, a u kulturne, odgojno-obrazovne, znanstvene, zdravstvene, humanitarne, sportske i vjerske svrhe, udrugama i drugim osobama koje te djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, do visine 2 % primitaka za koje je u prethodnoj godini podnesena godišnja porezna prijava i utvrđen godišnji porez na dohodak. Iznimno, osobni odbitak se uvećava za darovanja dana iznad propisane visine, pod uvjetom da su dana prema odlukama nadležnih ministarstava o provedbi i financiranju posebnih programa i akcija, ali ne i za redovnu djelatnost primatelja darovanja.

Uzdržanim članovima uže obitelji i uzdržavanom djecom smatraju se fizičke osobe čiji oporezivi primici, primici na koje se ne plaća porez i drugi primici koji se u smislu ovoga Zakona ne smatraju dohotkom ne prelaze iznos peterostrukog osnovnoga osobnog odbitka na godišnjoj razini. Iznimno od toga, pri utvrđivanju prava na osobni odbitak za uzdržavane članove uže obitelji i djecu ne uzimaju se u obzir primici prema posebnim propisima po osnovi socijalnih potpora, doplatka za djecu, potpora za novorođenčce, odnosno primitaka za opremu novorođenog djeteta i obiteljskih mirovina nakon smrti roditelja.

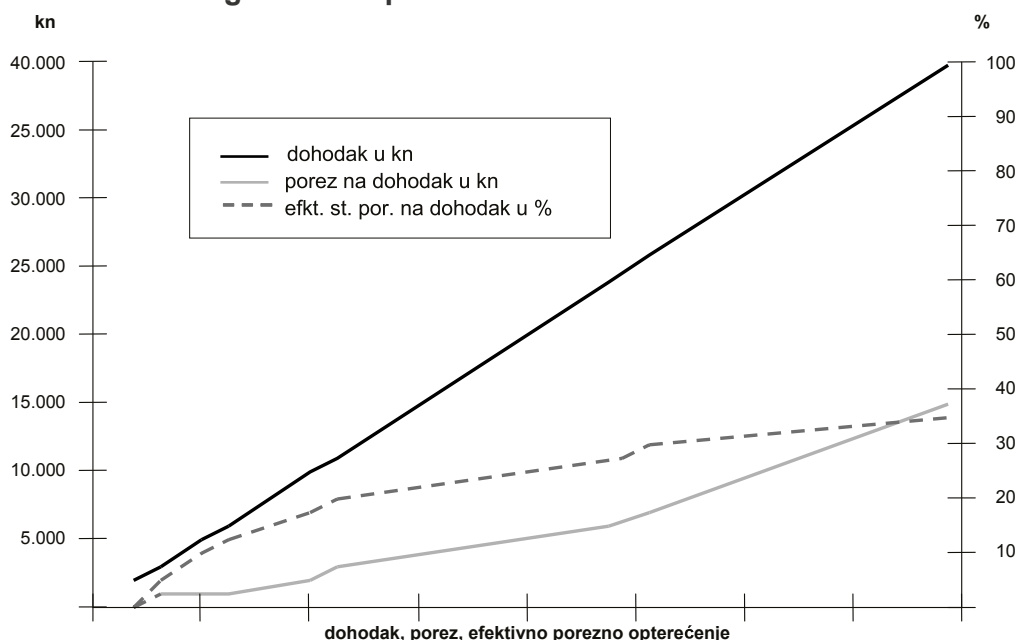

Djecom se smatraju djeca koju roditelji, skrbnici, usvojitelji, počimi i pomajke uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja ako su prijavljena Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

Drugim uzdržavanim članovima uže obitelji smatraju se bračni i izvanbračni drug, odnosno životni partner i neformalni životni partner poreznog obveznika, roditelji poreznog obveznika i roditelji njegovoga bračnog i izvanbračnog druga, odnosno životnog partnera i neformalnog životnog partnera, preci i potomci u izravnoj liniji, maćeha odnosno očusi koje punoljetno pastoriče uzdržava, bivši bračni i izvanbračni drugovi, odnosno životni partneri i neformalni životni partneri za koje porezni obveznik plaća uzdržavanje i punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.

Dodatak: PROGRESIVNOST KAO OSNOVNO OBILJEŽJE POREZA NA DOHODAK U RAZDOBLJU PRIMJENE VAŽEĆEGA ZAKONA

Progresivnost poreza na dohodak do 1. 7. 2008.

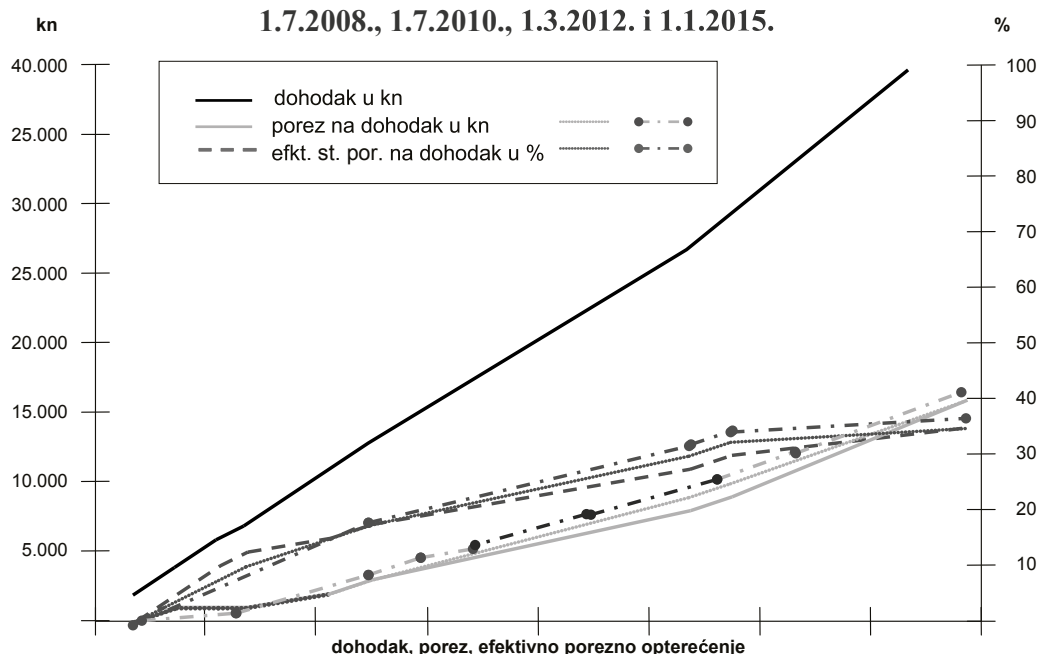

- stopa por. na doh. raste sporije od dohotka → por. na doh. NIJE DOVOLJNO PROGRESIVAN
- na višim razinama dohotka progresija je blaga, a na nižima je intenzivnija → progresija NIJE PRAVEDNA

Izvor: autor

Progressivnost por. na dohodak nakon izmjena od

1.7.2008., 1.7.2010., 1.3.2012. i 1.1.2015.

- na višim razinama dohotka progresija je uvećana, a na nižima je umanjena ⇒ progresija JE PRAVEDNIJA

Izvor: autor

Pravni izvori:

- Zakon o porezu na dohodak (Narodne novine, br. 177/04., 73/08., 80/10., 114/11., 22/12., 144/12., 120/13., 125/13., 148/13., 83/14 i 143/14)
- Pravilnik o porezu na dohodak (Narodne novine, br. 95/05, 96/06, 68/07, 146/08, 2/09, 9/09 – ispravak, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 79/13, 160/13 i 157/14)
- Zakon o doprinosima (Narodne novine, br. 84/08., 152/08., 94/09., 18/11., 22/12., 144/12., 148/13. i 41/14 i 143/14)

Abstract

This paper analyses the personal income tax as an indirect tax which is part of the tax code of Republic of Croatia. The personal income tax encompasses all persons which are subject to the personal income tax. The paper defines and reviews types of income considering the sources of income: employment income, income from self-employment, property and property rights income, capital gains income, insurance income, other incomes and methodologies used to determine the taxes due and tax periods. The paper also details the receipts which are not considered income, tax loss and personal deductions which are not part of the taxable income.

KEY WORDS: *income tax, households types of income, tax bracket, personal tax deductions, tax loss.*

JEL: K34, H24, H30